

זעקת שבר

שלשה מכתבים

אשר ערכו ראשי העדה פוזנא בעת צרתם אל אחב"נ.

הוציאם לאור

אברהם ברלינר.

את המכתב הראשון, אשר מצאתיו בכריכת ספר ישן נושן והוצאתיו משם ותקנתיו כראוי, כבר הדפסתי במכתבי החדשי לפראנקל שנת 1868 צד 174-178. בהוצאה החדשה שלפננו נמלאו הסרונות אחרים עפ"י המכתב הנמצא בשלמות ביד הפרופיסור הוואלואן. המכתב שלוח אל קהל עדת ישראל אשר בברלין, כי תוציא היא קול קורא לעזרת עדת פוזנא אחותה, למען תצא למרחב מצרתה, וע"י המכתב הזה תגדל ותרחב ידיעתנו ע"ד עלילת הדם אשר העלילו שונאינו מנדינו על הקהלה הנ"ל ועל הרעה הגדולה אשר משכה העלילה הזאת אחריה ואשר כבר דבר אדותה הח' פערלעס בספרו ע"ד קורות היהודים בעיר פוזנא.

את המכתב השני (צד 6—4) מצאתי באספת המודעות, אשר אסף וקבץ על יד הרב ר' אליה ואלי באליסנדריה דילא פאליה (באיטליה), אשר העתיק למענו כל מכתב-בקשה הנשלח לקהלת אליוסנדריה. ועוד ידי נטויה להו"ל מכתבים שונים הנוגעים לקורות עמנו מתוך האספה הזאת. מכל החתימות, אשר נמצאו על המכתב הזה, לא היה לאל יד ר' אליה להעתיק רק את חתימת ק"ק פראנקפורט, וכנראה נהיתה כזאת, יען החתימות היו כתובות בכ"י הנהוג אצל היהודים האשכנזים ולא באותיות מרבעות. בעד החתימות האחרות הניח המעתיק מקום פנוי. את ההעתיקה הכתובה באותיות קטנות ודקות מאוד, לא יכלתי לקרא כראוי והצבתי נקודות במקום מלות מספוקת.

המכתב הזה ישם מדברו אל כל נדיבי עמנו בכלל, ויתאר את נודל הצרה והיגון אשר קמו ונהיו בתוך קהל פוזנא לרגלי עלילת הדם משנת 1736. שני משולחים יצאו לקבץ על יד נדבות המתנדבים בעם.

המכתב השלישי (צד 15—6) נמצא אצלי נדפס על גליון נדול, ואחריו עוד מכתב-תעודה, נמצא בכ"י אצל הרב ר' אליה הנ"ל, אשר הוא גם בעל הגליון הנדפס. בהמכתב הזה נמצא חמר רב לקורות עמנו, וגם ערך חתימות הקהלות אשר בפוזנא, ברעסלויא, ניקלשבורג, וויניציאה, גוריציא רב הוא.

מאלה האנשים הנקובים בשמות יוצאה חתימתם גם ממקום אחר, דהיינו ר' יהודה ליב בכ"מ יצחק היילפרון, ר' מנחם ב"ר שלמה זלמן אוירבך ור' יואל ב"ר יצחק, הם אשר נתנו הסכמתם להדפיס הס' ים של שלמה על מס' נטין בבערלין שנת תקכ"א. ור' שלמה זלמן מערצבך אשר היה משולח עם ר' משה בהר"י קאליש הוא מחבר הס' קרן שמואל על פירוש הרשב"ם וע' הקדמה שלו ותמצא שמו במילואו "שלמה זלמן בר' יחזקיה העסל אשכנזי מק"ק מרצבאך". עמוד 6: וכאל"ש נ"ל כי הם ר"ת: ויזכה כל אחד לאריכת שנים.

העתק האיגרת ששלחו ק"ק פוונן לק"ק בערלין להדפיסה להודיע צערן לרבים:

שמעו אלינו רודפי צדק ובקשו את ה' כל ענוי ארץ הטו אזניכם לאמרינו, הנה רפו ידינו ונחשכנו עינינו תסמרנה שערת בשרנו מכובד מתנינו ומשברון לבנו ורוח אין בקרבנו, אוי ואבוי אם בזאת המקרה תהיה בימינו.

אף שכבר קדמנו ויצאנו לקראת הוד רוי"פ"מ וכי"ת"זר לחלות ולחנן האי שופרא ויקרא דפ"ז נא"ה קהלתינו הקדושה יע"א תהמה נפשנו ותשוּח עלינו בוכרנו מקדם שנות עולמים מיום הוסד קהלתינו קריה נאמנה עיר ואם בישראל כלילת יופי משוש כל הארץ נזר ועטרה, צפירת תפארה, תמיד היינו מן המשפיעים ולא מן הנשפעים ומעת חסרנו כל אלה מרוב צרות ויגונות ומדהבות כבדות תכופות וסמוכות דערו ועברו עלינו צרות רבות סבבנו אלה מפה ואלה מפה והכל לאתווי עניותא לישראל ואבוהון דכולהו דם עלילות השקר אשר כבר קול ענות חלושה נשמע למרחוק ואחינו כל בני ישראל יבנו את השריפה אשר שרף כנחש נושך. חץ שחוט לשון קשתם מושך, להתגולל ולהתנפל עלילות שקרים ותסקופי מילין, ה' יפיר עצתם ויקלקל מחשבתם הרעה ויצמיח ישע תשועתינו ואשר עד הנה עזרונו רחמיו שהמעלילה עצמה הודתה שהוסתה והורחה מקצת בני עירנו ונכרו דברי אמת בעת ישבו כסאות למשפט שרי הקומיסיאן כמה עדות וראיות ברורות ונכונות ששקר ענו בנו, ועכ"ז קצתם נפתן חרש האטימו אזנם והיה רצונם לשלוח בעולתה ידיהם בשאר תפוסים בענויים קשים ומרים מלבד קנסות לאלפים ולרכבות. ולא כן נתן ה' בלב שאר שרי קומיסיאן והעיוו פניהם בפלונתא רחוקה שלא להרע ליהודים על לא חמס בכפם ונשאר הענין מחצה על מחצה בלי הכרע ונכתב ונחתם כל גביות העדות והענין אשר היה לפניהם ונשתלח להאדון שר ומושל הקנצלר יר"ה. וכבר עשינו מה שמוטל עלינו בתפלה וצום ובכי מספד מר ואם ירפו ידינו מלצאת ולבא עוד נהיה ח"ו בצועק וכו' וצריך לזה הוצאות הרב' ואין לאל ידינו לשאת המשא הכבד הזה כי כבר כלה ותם לריק כחנו וכל מחמדינו כלי קודש מעט מכרנו ומשכננו ככלי ריק הוצגנו ולא נשאר בלתי גויתנו, ומבלעדי זאת שאל נא לימים ראשונים על צוארנו נרדפנו עד חוב"ה אצל פריצים עריצים שלופי חרב הנוגשים אצים לוחצים בחוקה לקחת נפשות זממו ואנחנו לא נדע מה נעשה מעת לעת ומפקידה לפקידה הצרות מתרבות בעוד ראשונה פקודה השני ממהרת לבא זו היא שיבה זו היא ביאה בדדמי בדמים נגעו וחבל על ראבדין ה' ינקום נקמתם מן המתעוללים עלילות ברשע ועדיין קול אחינו צועקים מן המצר שבעה תפוסים הנתונים עוד במאסר. ע"כ נשאנו עינינו אל אחינו בני ישראל שיעשו

עמנו צדקה וחסד בנדרים ונדבות איש איש כמתנת ידו כברכתו אשר בך ה' אותו ואיש את אחיו יעורר והגדולים ישמיעו לקטנים קטן וגדול שם הגדול לפי וכו'. אך לא נסינו באלה ומסוה הבושה על פנינו לתבוע חלקנו בפנינו פעמים ושלוש ע"כ הלחץ השיאנו לעורר לבכם המהור והננו מפילים תחנתנו לפי הוד ר"ם פ"מכ"ת אחרי אשר המה סמוכים ונראים ויודעים באונקי דידן באיכות וכמות וכאשר פ"ם כבר החלו להטיב עמנו בהדפסת פעמים מגלות קנות מאוננות ומקוננות להמתחילים אומרים מרוק יגמרו נא בעדינו להטיב עמנו גם בפעם הזאת וגדול המעשה ימחול ר"זפ"מ על כבודם בטירחא זו בכתיבה תמה לקהלות קדושות קרובות ורחוקות גדולות וקטנות שיסיעו אותנו סיוע שיש בו ממש לפתוח לנו שערי רחמים ולשבת החשאים להיות בעת הוחקנו לעור ולסעד סעדא רבא פרום מנה הראוי לולי זאת אברנו חלילה פן ואולי יתנכרו ויתנכרו צרינו לאמור ידינו רמה ועלינו יכפו הר כחומה ולא יהיה כחנו לעמוד נגדם מפני חשבון לא יוכל להמנות ומי יעצור כח וחיל להרמים ולהשקיש כל פה דובר נבלה ושקר זה ימאן וזה יאמין ולא יהיה ח"ו תקומה לנו אלו היתה שמועה שלהם גדולה כראי שלנו ודאי לא יעלימו עיניהם הפקוחים מאתנו. נחשב כצג באיתון מושבם ומתחננים לפניכם בדמעות שלישי יכמרו נא רחמיהם עלינו להודיע צערינו לרבים וכן שלמים אם לא למעננו למען עוללנו וטפינו. ולמען בתי כנסיותינו ולסיר המכשול מלב העקוב כאשר בצפייתנו צפינו עפ"י גביות העדות וראיות ברורות ודברי המעלילה עצמה אל נא אחינו תאחרו הקדימו עצמיכם למצוה רבה ויקרה כוו הצלת נפשות ופדיון שבויים ופרנסת עניים ואביונים באלו אמרו זריון מקדימין קדמות אמור לפעלא טבא אומרים יישר חילו ואל יהיה להם לטורה ולמשא זאת נשיב אל לבנו כי לא לעולם יונח ה' קרובה ישועתנו לבא וצדקתנו להגלות בגילה ברינה. ה' יגדור פרצותינו וישים שלום לגבולינו: יהיה הרבר חקוק על לוח לבנו בעט ברזל בצפורן שמיר כספרי זכרונותינו למען ידעו דור אחרון כי על ידי אחינו בית ישראל בגלילות ההם הצמיח ה' לנו ישועה ופורקן מוכבחים אנהנו בתום וביושר לבכם וברוב צדקתם וענותותם אשר במקום גדולתם שיתנו מקום לדברינו אלה הנאמרים באמת וביושר בלי נפתל ועקש ואל שדי יתן לנו ולכם רחמים ויוסף לכם שלום שלוח ושפע טובה אשריכם מה טוב חלקיכם שנרכם הרבה מאד רגלכם כל תמעד ותזכו לבנין עדי עד והשוכן את דכא הוא יציל אתכם מכל צרה וצוקה בזכות אשר בכסא חקוקה הכ"ד הנאנחים והנאנקים המיחלים ומצפים לישועת אלופים ראשים רזונים מנהיגים ק"ק פונן יצ"ו היום יום ד' כ' מנחם תצ"ח לפ"ק.

נאם יצחק בהרב מוה"ר יודרה ליב מונק לעמלין מגלונא פ"ה: ונאם הצעיר מרדכי בן מנוח הקצין מוה"ר יהודה ידל זצ"ל: ונאם משולם פייבש ב"ה יצחק צורף זצ"ל

ונאם נתן בהר"ר דוד סג"ל זצ"ל: נאם יצחק בן מו' הגאון המפורסם יעקב זצ"ל. ונאם הקטן יעקב בלא"א מוה"ר (sic) זצלה"ה: נאם הקטן חיים בהמנוח מהר"ם זצ"ל.

נאם אברהם במוה"ר אליעזר זצ"ל: ונאם יוסף בן לא"א מוה"ר יעקב משה מקאליש:

נאם ישראל במוה"ר גרשון זצ"ל: נאם שמואל במוה"ר פייבש זצ"ל פקיש.

וזאת היא המלצה במליצה ישרה בעד ק"ק הנ"ל מאלופי ראשי קציני פרנסי מנהיגי הקהילה מפוארה עיר ואם בישראל ק"ק בערלין יצ"ו: בצירוף כבוד הרבנים המופלגים הדיינים יצ"ו וכראשם כבוד הרב המופלא שבכ"ד מהר"ר מרדכי נר"ו ראש ב"ד דק"ק הנ"ל והמדינה יצ"ו:

מכתבא דנא די רשים הגיענו מעיר פונזן קהל קדושים. ואנחנו טרם קראנוה, צרת נפשים ידענוה. קינה היא וקוננוה, הלא הוגד מראש לכם הלא תדעו הלא תשמעו, העיר המעטירה תחת היותה משוש תהלות קהלות יעקב, איך הוצת אש עליה ורעו דליותיה, שתים הנה קוראותיה, תרתי משמע, הנפשות היקרות הקדושות אשר טרפו באפס כי עו ביום ענות נפשם, ועדיין מעוררים משפטם תהום רבא ונורא עלילה על בני אדם אסירי עני וברזל על עסקי שוא ותפל ושקר ענו מלבם ריש כל מרעין איהו דם, אשר כבר התברר ביטול הדעת הזאת ושקרונה בפני כל אומה ולשון, והעניים האלה למען הציל נפשות אשר המה חיים עדנה, כספם בחוצות השליכו בחוצאות מרובות עד לאין מחית לא לעור ולא להועיל בעו"ה, וכמעט רגע תהיה תחנה כהיום אשר עיניהם כי קרוב יום ישעם ברצון השם כמבואר בכתב הלז אמנם אם אין עזרתם בהם כי אפס כסף, לא יוכלו מלט משא רוב ההוצאות ע"כ תפוג ולא תצא לאור משפטם ח"ו, וע"כ היום מרי שיחם לאמור עלו אלינו מהרה והושיענו כי באו מים עד נפש, והי כבא אלינו הספר מאנקת אביונים עתה קמנו ונתעורר, והעמדנו לנו מצוה פה קהלתינו להכריז בבהכ"נ לעורר לב המתנדבים בעם לעשויו על הצדקה, ובעינינו הכינונו סך מסוים את אשר הביאו מממונם נרבה למצוה הרבה, וזהו פדיון שבויים, וכרוזא קרא בחיל לבון אמרה, כל אחינו אנשי בריתנו החישו מפלט מרוח סועה מסער, קומו השרים לעזרת ה' בגבורים ואל נא תאחרו אולי ה' אותם והצליח דרכם, נדרו ושלמו לה' אלקיכם הובילו שם המורה לצדקה, וגשם נרבות תניפו בכתי הכנסיות הקדושים, והביאו כל הנדבה אל בית האוצר, היקר אשר יקרתם מעליכם ושלאו ביד תשלחו במקום נאמן אם ליד קציני עיר ברעסלא, או לידי הקהל דכאן במקום שמכירים אותם למען דעת למסור המעות אל נכון, ולא תהיה יד הכל ממשמשים בהם ולא יפול צרור כסף ארצה לבטלה, דניחא לן דליתעביד מצוה בממונא, ושהיה אסורה הדבר עד לא ירתק חבל הכסף ונפל עוזר אוהו החבל ואין מקים ח"ו — ואף אתם אחינו ב"י תאורו חלוצים כמונו השמיעוה ביהודה ועוד, אל הערים הקרובות אליכם והרחקות מכם שלחו וקוננו מאד, לעזור בלא לב ולב בנפש ומאוד, ובהיות אחינו ב"י עומדים בצרה, לא עת האריך בתפילה, ונשים קנצי למלין ונאמר די, וכן יאמר לצרותינו אל, ציון כמשפט תפדה: בימיכם ובימינו תושע ישראל ויהודה,

הכ"ד האלופים ראשים רוונים קצינים ונגידים פ"ו קהלתנו יצ"ו בצרוף שני המאורות הגדולים הרבנים הדיינים נר"ו הבאים על החתום על הגלוי מדברים בצדקה רב להושיע.

הקטן שמואל האלברשטאט פ"ה: נאם יהודה ליב מהלברשטאט:
הקטן משה בן לא"א מהר"ר יהודה ליב קליף וצ"ל: נאם פייטל ברלין:
צבי הירש סג"ל מהאמבורג: נאם נתנאל פירשט:

הקטן מרדכי מהלברשטאט:
אברהם הלוי:
מאיר זושט

נאם ולמן עמריך:

הקטן מרדכי מליסא ראשבי"ד דקהלתנו והמדינה יצ"ו:
הצעיר נפתלי הירץ דיין ומ"ץ פה ק"ק ברלין יע"א.

נדפס פה ק"ק ברלין ראש חודש אלול תצ"ח לפ"ק בבית וכרפוס האלוף
כהר"ר אהרן מליסא.

ב.

אל אצילי בני ישראל ראויים שתשרה עליהם שכינה כעל יקותיאל ויזכו
לראות בבנין אריאל האלופים ראשים קצינים ומנהיגי הדור רוזני שבטי בני ישראל
כולם ברורים הגבירים פייסנים רחמנים ג'דכנים סבלנים גאוני ארץ גודרים גדר
ועומדים בפרץ ה' ישמרם מכליון וחרץ ומיוחס שמם בשם מרים דולין מים מבארות
עמוקים ועושים משפט וחוקים גוזרים ומקימים יהי שלום בחילך ושלוה בארמנותיך
כל חד לפי מעלתו ומדרגתו הרמה ועשרותיהם בראשם לוחמי מלחמתם דתורה ה"ה
הרבנים המובהקים עמודי עולם היושבים על כסא הוראה מהם תצא תורה בפילפולא
חריפתא ובסברא החריפים ובקיאים בחררי התורה ומטהרין שרץ בפילפולא חריפתא
כל עוף הפורח עליהם מיד נשרף מחמת אור תורה לא פסק פומייהו מגירסא דתורה
בעלי תריסין המפורסמים מראיהם כלכנון וריחם כאפרסמונים ומלאים בתורה ובמצות
בריימונים וחמדם כטל חרמון הם החכמים דבכל קהלות שהם חונים ה' יאריך להם
ימים ושנים ויבלו שנותיהם בנעימים עד ביאת משיח צדק הולך תמים אכ"ר גרם
יאירו כאור הבהיר יזרח לעד א"ם ואחריהם כל העדות הקדושות העוסקים בצרני
צבור באמונה האגודים באגודה הנחמדים ורודפים אחרי מצות קלים וחמורים ה"ה
החברות הקדושות היקרים ידיהם פושטין לאביונים ועושים צדקה בכל עת לדלים
מחזיקים לימודים פוזרים לפדיון שבויים כל חד וחד לפי מעלתו ומדרגתו יצ"ו וכאל"ש.
אחינו בית ישראל בני אברהם יצחק ויעקב בני גב"ר גמילות חסדים ביישנים
רחמנים יהיו לרצון אמרי פינו וארשת שפתינו יערב לפניכם אשר אנחנו באים במליצה
ישרה והגונה עבור הנהו תרי אנשים בכ"מ אשר נאמר אנשים חשובים הם אשר
באים בקובלנא רבה בצעקה ובכי ונפש מרה אשר פגע בהם יד ה' וצרה נוגעת
בחברתה בזיבורתא ועקרבא כאשר עיניכם תחזינה מישרים והרינו אחר דברינו וכתבת
ידינו וסהדי במרומים שביודעינו ומכירינו אנו קאמינא בר"ב חסד"א ור"ב חני"א אשר
מוטל עלינו להחזיק במדת ארונינו ארון עולם והיה כי יצעק אלי [ושמעתי] כי חנון אני
וכל השערים ננעלים חוץ משערי דמעה והואיל ויצא יצחק לשוח בשדה ה"ה אלון הריר
יצחק אייוק בהר"ר מנחם המצפה לישועה ונחמה וחבירו ה"ה ניסו הריר אליקים געץ
אלקים יהיה עמו בהר"ר שמואל אשר שמו אל דרך פעמם לבקש להם עוזר ותרופה
ובאו לפנינו בגנוחי גנח ויללה גדולה במר נפשם שפתיהם ברור מללו דברי כנים
ואמיתיים ונכרים ואמת יש לו רגלים רגל פעמים פעמי נדיבים כנודע לכל רואי שמש

גודל השוד והשבר אשר עובר בעוה"ר במדינתנו לא יאומן ולא יסופר ובפרט בקהלתנו הקדושה מלאה חכמים וסופרים נודי הצרות והמלחמות שעברו עלינו תמיד ועכ"ז הציף ה' עלינו מי טופנא עד שבאו מים עד נפש והמפורסמים אין צריכין ראייה שבעונותינו הרבים כל קהלתנו יורדים מטה מטה ונתרכו החובות לאלפי רבבות עד כי חדל לספור ותשש כחנו ורפו ידינו להאריך במ אף מעיקרא דמילתא קאתינא להודיע שהם עסקו כל ימיהם ומיו בשותפות באמונה שלימה ונשאו בעול תורה ובעול ד"א עם שאר חבריהם כאשר גלוי לכל שער עמינו וכחיום רבו הצרות עלינו במסים וארנונות ומדהבה רבה ויתפררו חבילה כאשר שלא היה מרנוע לנפשם ממש לבלוע הרוק זה נכנס וזה יוצא ובאו בעלי חובות ופריצים והוכרחו לעקור דירתם ונשיהם של אלו אנשים אסורין בויקין בכבלי ברזל לעשות בהם משפטים והולך החבל אחר הדליי גם הילדים מעוטפים בחיק אמותם . . . בכית האסורים וממש כנשחטים אמותיהם וילדיהם . . . ולהאורח הלו נשאר ממש גרמי דעשרה ביר האי ילד אשר נסע אין אם אביו ואין פתח פתוח להנהו תפוסים היושבים בכבלי ברזל אם לא על דבר תעלומי מעלינו? ובאשר שהקרובים מצדיהם אף הם בהאי פחדא ואין בידם ובכחם לסייע להם כי אפס הכסף ולא נשאר כי אם גוויתיהם וידל ישראל עד מאד והוכרחו לשלטל עצמם בטילטולא הגברא ולילך למרחקים באשר שאין הקומין משיביע את הארי ואף הם לא קשלי קנים באנמא נינהו והיה ביתם פתוחה לרוחה בכל עת ובכל רגע אשר שמעם הטוב הולך למרחקים בכל קצווי ארץ מימ בלתי אפשר למלאות די ספוקם כי המקוה קצירה והצורך מרובה וגם יש להם עניי עריהם לרוב ע"כ אמרו נילך למרחקים למקום אשר תאבים וצמאים לעשות צדקה וג"ח ולסייע למצוה מצוה רבה בשם מצוה רבה כזאת פדיון שבויים ואין לכם מצוה גדולה מזו וזריוין מקדימין למצות בכך באנו כיללה רבה להתחנן ולהתבקש עבור הנהו תרי גיסי אשר לא פסק פומי מגירסי ה"ה הר"ר יצחק אייזק וניסו הר"ר אליקים נעו בכל מקום אשר תדרוך קף רגליהם לקב"ץ על הערים ולדלג על הגבוהות להנאותם במנה יפה לא כאשר ארחי ופרחי כי אנשים אנשי מופת הדור בעלי קרניים וכל בשם בר ישראל יכונה ישים עינו עליהם ויוסיף להם וכל המוסיף יוסיפו לו חיים ומן השמים ישלם ה' משכורתו. היום יום א' ט' מרחשון תצ"ח לפ"ק פה ק"ק פוונא עיר בישראל הרוכצים תחת משא פולין גדול. נאם וכו' ונאם. פרנקפורט.

קרינא דאגרתא להוי פרונקא אשר נכתב ונעשה בכתב יושר ואמת כתב ארמית ולשון אשורית למען ירוץ הקורא בו ועשינו זאת בנין שהכתב הלו ניכר בכל תפוצות ישראל ואל תדינונו לכף חובה שעשינו ברמי' חיו ותדינונו לכף זכות ותזכו לזכות אתכם מן השמים ולראות בנחמות ציון וירושלים ב"ב אבי"ר.

הלא למשמע און דאבה נפשנו לרוב הצרות שעברו בק"ק פוונא יע"א והן עתה עיני ראתה וענמה נפשי לאביונים הללו אשר גם עליהם עבר כוס ואף כי אינני מכיר חתימות הרבנים הגדולים גר"ו מליצי יושר ומלמדי זכות עליהם וזלתי מה שהעיד לפני כמ' אברהם פראג יצ"ו מוכר ספרים שהותמו של הסופר ונאמן דק"ק פראנקפורט דמיין יע"א אמת מימ לרוב ההפצרות לא יכולתי להתאפק ונענתי להם לישא בעדם רינה ותפלה אל כל המקום אשר יבואו שמה ירחמו עליהם והיה מעשה הצדקה שלום.

טורניא יום א' כ"ז סיון התצ"ח נאם המרבר בצדקה

הצעיר יצחק ברכיה בכמ' אברהם חי קנטון ו"ל.

הסק"ר אשר נסקר בסקירה אחת בחתימות דלעיל אין לו רגלים ולא ידים מוכיחות דהויין ידים ממש של הרבנים הגדולים נר' כי אין אנו בקיאים בהם ובשמותיהם אלא שהאמת יורה דרכם של אלו שנים אנשים המצוערים שדרך הקדוש יקרא לה ונאמן עלינו הבי"א על החתום הרב דלעיל נר' עד מפי עד כמאה עדים (כי לא מלבם בדים) ששמע בישן והשמיע בחדש דברים קשים כגידים ומאורעים רעים אלו קשים מאל אשר היו לאחדים, ואני עבד עבדים עשיתי מה שננור עלי לחתום במקום שאמרו לחתום וזה שמי הצעיר שבתלמידים, אליהו בכמהררש"ל החתום פה אליסנדריא דילא פליא יום ב' לס' והוצאת להם מים שנת התצל"ח ל'.

ג.

הסכת ושמע ישראל. התבוננו וקראו זאת המגילה. שיתנו לבכם להילדה.
לשמוע אל הרינה ואל התפילה:

קודש ישראל לה' ראשית תבואתו. חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. ויעטרהו מכבודו והרתתו. הופיע עליהם מהוד יפעתו. המה מאירים כספירים במצותו ותורחו. לא יעדו שולטן מנהון מנייהו מלכי ואפרכי ראשי הגולה. ונשיאי ישראל קדושים הם, המה הנבורים אשר מעולם אנשי השם. מורחים כנוכבים צדק. ומחזיקים כל בדק. בדוקים ומנוסים בכל מעלות. מסילות בית אל עולות, ושלמים מקריבין קרבן מנחת עני ואביון ידם מחזיקים. מחזיקים בתורת ה' יש להם מנות מתנות תרומה גדולה גדולים הם וגדול שמם כגבורה של תורה. המה המאורות הגדולים אשר ביום ובלילה מושלים. עיני עברים מאירים מוציאי לאור כל תעלומים מוכללים ומושכלים בכל מדע מקובלים. פלאי יועצים ונשואי פנים פנימה וחיצון במ אופנים ירוצון רצים ושבים כמראה ברק בריקים ובהילים בהילו נרו עלי ראשם ראשי ישיבות מעולם לא יפסיק ישיבה מהם תורת ה' בקרבם חושן המשפט על לבם אורה חיים מודיעים, יורה דעה משמיעים. אבן העזר מסיעים. גאוני ארץ. העומדים בפרץ. בכל אתר ואתר יהיה לכון שלמא חינא וחסרא וחייא אריכא. עד דתיקום מבית דוד משיחא. ובל יהיה ברחובותיכם פרץ וצווחה. ותוכון די תחבון בהכלכון בטח ושאנן. כזית רענן. עד בוא תבואו אל הנחלה והמנוחה:

רועי ישראל האזינו. הטו אזניכם לאמרי פיננו. כה תאמרו לבית יעקב לנו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ. פרץ על פני פרץ. אם אמרנו נספרה כמו אשר הרעו המצירים לנו ולאבתינו לא ידענו למו ספורות. אף אם כל רקיעי גלילות. וקנים כל חורשות. אך אודותינו נגיד ונספר אשר עיינינו ראו בצרת בת עמינו ק"ק פוזנן. בימי שנותינו מעטים ורעים רוע התרועעה פור התפוררה הארץ. כמעט נעשה בנו כליון וחרץ. בשנת תל"ו בשימוץ דרך עיר מושכנו לא מצאנו ידינו ורגלינו במצור ובמצוק כל קהלינו ובעונותינו נלכדנו יום גבר האויב ותבקע

העיר ויהרג מחמד עין כמה וכמה נפשות קדושים וטף ונשים ביום א' בחמשה לח' אב והנשארים היו לחרפה ללעג ולשמה ולעיוה. וכל מחמדנו היו לחרבה ולבזוה. ואמרנו נגזרנו באין תקומה ותקנה. ונהיה כתל עולם לא תבנה. אך חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו ויש עלינו חסד וחנינה. לפני סגנים ושרי מדינה. והצילנו מיד שושינו ולא נתננו טרף לשינמו כאשר בע"ה תמיד לב מלכנו ושרינו להטיב עמנו ולא עשו עמנו כלה כחמאותינו. ואמרנו אולי יהיה תקוה ואחרית לצרותינו אבל מרעה אל רעה יצאנו. כי בשנת תע"ז ה' ניסן תבער אש בעדתינו להבה תלהט ברחובותינו. ה"א ה"א לפום צערא מגרר גריר אלו הן הגהרגין ואלו הן הנשרפין ועל כל זאת טובים היו הללי וגו' כי רעב היה בארץ רעב של כלי' והעניים פורשים ללחם ואין ביד מי להחזיקם כי ב"ב ירדו מנכסיהם וירדו פלאים והלכנו הלך וחסר דל ומדולדל. הנה כל זאת באתנו ולא שכחנו ולא שקרנו בכרית קהילתנו. ובגולה לא הלכנו. משולחים לא שלחנו. בשם אלהינו בטחנו. ויאמר איש אל אחיו חזקו ונתחזקה בעד המונינו ולא יפרדו איש מעל אחיו ומינן וכן תסתייען לבקש עזר ותרף לבלתי יהיה קהל קודש לביזיון וחרף והעמדנו על עצמינו נתינות ומסים וגביות למאות ואלף זה לנו עשרים שנה אלה הצאן לא שכלו קבוץ קהלנו לא בטלו ובמועט הסתפקנו ובכל כוחינו עבדנו משפטי דת הקהילה על תילה להעמיד על התורה ועל העבודה ועל גמלות חסדים כאשר היה מימי קדם מוגדר בגדר ומסודר בסדר אחת מהן לא נעדר. בקשנו לישוב בשלוח ורוח בין העדר קפץ עלינו רוגזו של יוסף מכאוב על מכאובינו וצרות אחרונות משכחת וכו'. על זאת יתפלל כל חסיד לעת תצ"ו לשטף מים רבים אלינו יגיעו אשר לא שמענו. ולא ראינו ואבותינו לא ספרו לנו כל דבר אשר לא יבא באש שאין האש מכלה המים מכלים אין בית אשר אין שם מאות הזיקות וכליון וכל ב"ה לחרבוך ושמוון שנת תצ"ו בימי תמוז משטף מים הרבים היינו לחרפה ובוו הבוץ לגאיונים המונים את ישראל להתעולל עלילות ברשע ערב ר"ה תצ"ו אמרנו לחופש נצא ונהפוך הוא שהתגוללו והתנפלו עלינו דברים אשר לא עלה על לב לעולם ולא יעשה כן בישראל. ותיכף לתלמיד חכם ברחו ותפסו במאסר מ"ו הגאון ר' ליב דרשן מחשבות רעות יחשובו עליו ויחרשו. ועוד פגעו את שש אנשים עמו וא' מהם ר' יעקב מדברני דאומתיה ודובר שלום על ישראל נקרא במדינתנו שתדלן ראלופי קהל ושמום בבית הכלא היו ואבוי לאזנים שכך שומעים. אך עתה הלאנו כל רדפינו השיגונו ולא יכלנו לראות עצמו משערת ראשינו עניינו ומרודינו. ואנחנו לא נדע כדת מה לעשות להוציא משפטינו לאור האמת יגענו בקראנו נחר גרונינו וכל זאת לא הועיל ולא היה לנו חמלה וחנינה בכל פינות ומחנות כי על הכלל כולו יצאו לכלות כרם ה' צבאות. ואמרנו אל מי נפנה נא ונשא לבכינו אל אחינו היושבים בארץ אשכנז קומו צאו לעזרת ה' בגבורים כי עת צרה ליעקב רע ומר כמרורים היו לנו לעזר מעט בכתבים שונים. להראות לפני העמים והשרים. ולהפך עצת מחשבות ערומים. ולהראות ששקר ענו בנו. כי רק מגמותם להבאיש ריחנו בעיני העמים והשרים בדברים הנוגעים אל כלל בני גלותא. ונם שקדו ושמרו ומהרו את המנה לעשות את דבר אסתרא לגלות כל מסתורא. ולהוציא האמת לאורה. ולאשר באסור"י נקרא דרורא. והם עשו מה שעשו נדבו ונדרו ושלמו כפי אשר תשיג ידם. ישלם ה' פעלם. ותהי משכורתם שלימה מאת ה' ישראל ויוכז לישוב במנוחה והשקט עד בנין אוריאל. אך מצד המקבלים לא היה אפילו הצלה פורתא כי

זעקת שבר

בעור באפילה נששנו ולא ידענו איך להוציא מכה אל הפועל. היינו כמשיב ואין שואל. ופורנו הון רב לא להועיל. כי לא ידענו מאין יבא עורנו וביד מי לעזור זה יאמר בכה וזה יאמר בכה. ונפן בה וכה ואין איש מתחוק עמנו והבל ינחמני ובין כך ובין כך תם הכסף. ומפני הרעה צדיק נאסף צדיק כפוף וצדיק פשוט. עורם מעליהם הופשט. כי שרפו את עורם ואת בשרם בחייהם למען עונתם ומתו על קדושת שמו הגדול וזכותם עמדו להם ששכבו עם אבותם ונקברו בקבורתם. אוי לנו אם נאמר הדור הזה אשר עיניהם ראו בצרת נפשם אחר מיתתם שנעשו גופם ככברה מפצע וכחברה ומכוות אש מה נאמר ומה נדבר להחריד לבות בני אדם. ולכם לשבר והעולה על רוחינו שעתה שהפיקו וממם ורוותה נפשם מדם נקיים ואמרו האח האח נששנו. יניחו אותנו בענינו ומרודינו. אבל יוסיפו בני עולה לעונותינו ולהמשיך דבר המשפט ארבעה שנים אסירים לא פתחה ביתם ועדיין בחוקתן חמשה אנשים כשרים ונקיים. ורצו להחזיק בע"ש בכל מיני תחבולות וראיות של שוא ושקר בל נשא שמותם על שפתינו או היינו בתכלית החירום אולת ידינו ותש כוחינו ואין ידינו משנת לשליש ולרביע להוציא על דבר המשפטים וקיימנו בעצמינו השואפים על עפר ארץ בראש דלים ואשר עורם מעליהם הפשטנו כי כבר כלו ספו כל אשר לנו. ולא נשאר כי אם גייתינו ואף המה בצרה עצומה כי גם קרן גם פרי לא תשיג ידינו לשלם הריבית והנשך. כל ימי רוע המשך. ולא עסקנו בצרכי הצבור לכוון אפוקי ועיולי רק לקחנו בריבית כפי שהשגנו כסומא בארובות. ואמרנו אין לנו לפנות לשום דבר רק להוציא לאור האחת דבר המשפט בפרטות בדברים הנוגעים אל כלל ישראל. מי יוכל לבאר גדול ביאור. שבארו ובררנו בראיות נכונים ואמתות כהשתדלות פסקים וכתבים מכל מדינה ומדינה עם ועם כלשונו וככתבו. וגם על מקומינו באנו בשלום ובמישור על דבר אמת ע"י עדות ברורה ששקר ענו בנו. והכל היה ע"י הסתה והדהה וקבצנו כתבים של יושר דברי אמת להכין לדבר המשפט כדי שיראו ישרים וישמחו כי ידענו כי בעת בוא דברינו לפני מלך ושרים המחפשים על דבר אמת וצדק ויצאו לצדק דינינו ויכירו כי זה היה רק קנאה ושנאה מההמונים בשביל מ"ו ושאר קנאה ותואנה. אבל העולה על רוחם היה לא תהיה בכוא דברינו לפני סגני וחורי ארץ שרי המדינה ואשר כן היה אחר השתדלות והתפעלות נמרצות וחריצות שבא המשפט למשפט גדול נתודע ונתגלע לפניהם הריב לא לנו ובחנם דן דנו דיני נפשות הקדושים האלה הי"ד ובפי' נאמר בפסק על הפוסקים לענות נפשות הקדושים. שיוקנסו הון רב לדורשים דמיהם ועדיין עד הנה אין דורש ומבקש. כי הודות והלל נתננו לאל אשר הצייל שארית הפליטה מיד מבקשי נפשם. ואחר זאת כקטן הנולד נדמנו ערום יצאנו. כי הנושים באים לקחת תמידין כסדרן זה בא בקרנו וזה בפריו וכולנו שבוי חרב כי במדינה זו דברים הנוגעים אל הממון הם נוגעים אל הנוף ואם אין לנו לשלם למה יקחו משכבנינו מתחתינו. ואנו ובנינו ובנותינו משועבדים נהיה לפרעה פרעות בישראל. לכן הוכרחנו להסיר מסוה הבושה ולשלוח שלוחי דרחמנא אל אחינו ב"י ואף כי ידענו בעצמינו. שרבים יאמרו לנפשינו מי ראה אלו יוצאין פעם בפעם עד מתי נהיה מוסף והולך ליתן ולחזור וליתן ובכל זאת לא הועיל ואמרנו סן ירבו הצנועין המושכין ידיהם ובכל זאת תמכנו יתירותינו בשלש מדת הרחמים שבאומה זו שידונינו לזכות כי עד הנה היה בינינו ערבוביה ולא יכולנו לעשות כנופים להעמיד ולהציב משפטי הקהלה שיסיפיקו ההכנסות להוצאות כי היינו טרודים ובהוליים ומבוהלים וכל מגמתינו

רק להוציא לאור משפטינו עור בעד עור וכל לנו נתננו בעד נפשנו ונפש כללינו בני ברית ולא יעשו שוב עולה לשארית ישראל ואמרנו לשלוש בנפשינו ליתן כל מאודינו ומחמדינו. ונטל כבוד מבית חיינו כלי קדש ופרוכת ותמיד לא יחשו המזכירים ומחשבים חשבונות באיכות וכמות. איך להטיל נתינות פעמים בנדר ופעמים בנדבה כופין עד שיאמר רוצה אני ושוב לא נשאר כמעט נשמה באף. וממון בכף. ולבוש בכף. הכל נמכר לעת צאת השואבים ותואבים לממונינו והעמדנו נתינות תמידין מכל מאכל אשר יאכל מכל משקה אשר ישתה ושוב לא נוכל להוציא יש מאין. ע"כ פנינו לא הסתרנו מכלימה ובושה ושלחנו משולחים וגורנו עושו וחושו וכלו מעשיכם בדברים אשר שמנו בפיהם. וגם במכתב לאמר. מה נעשה לאחינו ביום שידברו בנו דבת רבים מגור מסביב איך תוכלו לתבוע חלקכם בפיהם הנדרים והנדבות עודנה בכפיכם אך כתרו לנו זעיר ואחויכם. כי עד הנה לא היה אתנו יודע עד מה הדברים מניעין בדברים שאין להם קצבה ולא ראינו בבדקי וסדקי הקהילה אבל עתה באנו שנתגלו כל מצפונינו די מחסורינו אשר יחסר לנו מידי שנה בשנה וברוך ה' אשר הציל אותנו מכף מבקשי נפשינו וחלוצים אנחנו מהוצאות שלא כסדרן ומכאן ואילך חושבנא השבון צדק להחזיק כל בדיק כי פסו אמונים מליתן באמנה אתו כאשר היה מקדם וישראל קדושים הם ונכנסו דברינו באזנם ושמועתינו קבלו. ואל דמעוטינו לא חרשו והמשולחים בחוקתן עשו שליחתן אך לא לכל אתר ואתר דמשתלחין זריון באשזותא כי לא עליהם היה המלאכה לגמור גם השמיעו לאזנם קצינים וגבירים שבארץ אשכנז. הלא מצער אנחנו להחזיק כל בדיק וחדק ובכל יום ויום רבו כמו רבו מהדרים מן המהדרים ממהדרוי מילי דשמיא ואין ידינו משגת לעשות כרצון איש ואיש שאו עיניכם למרום אל הרמים והנשאים גבירים אבירים ואדירים אחינו בני גלותא שבארץ אטליא. גם המה יעמדו על הברכה. גם המה יענו חלקם ויהיה ידם אמונה עמנו ומהן ומינן תסתייען גם הלא המה ישתדלו להמציא לכם כתבים טובים ויניחו לכם ממשא הנושים בכס שיעשו הנחה עם הריבית על איזה שנים בפרשות בעיר רומא ידם תקיפא להמציא לכם כתבי חירות על כנה ויותר טוב יהיה לכם מכל נדבה וברכה וכשמעם זאת נסוגו אחור כי האנשים האלה שלמים היו אתנו בשליחותם אך לא יכולנו לכופס לילך למדינות זרות אל עם אשר לא ישמעו לשונם והמה באו בימים לכן בחרנו שני אנשים אחרים התורני והרבני מ' זלמן דיין והתורני מ' משה יצ"ו ודברנו על לבם למה אתם בושים לכך נבחרתם להיותכם דורשי טוב לעם ה' אלה אשר תדרכו כף רגליכם יקומו ויעזרוכם. ובכל אתר ואתר דמשתלחין משולחים הקדומים באלה לא חפצנו לבקש מהם עזר ממון רק פיהם יענו בנו במליצות נכונות לרחוקים ולקרובים בלתי פרנסת לינה וצידה לדרך מדרך לכרך כל ישראל בחוקת כשרות שלא יפטירו בשפה בלי לוייה. אבל אותם קהילות תהילות ישראל שלא הגיעו למחיצת קדשם המשולחים דקהילתינו הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו נדרו ושלמו לה' אלהיכם ואל תמנעו הטוב כי אם לא יהיה לנו עזר ותרופה ע"י סך מסוים כדי להשתיק הגונשים הכרחיים. פן נהיה ח"ו לבו נחנן נשינו וטפינו אשר לא ידעו בין ימינם לשמאלם ובחמה רבה ובקצף גדול ימלכו עלינו הנושים בנו וישלמו בנופינו ואח"כ כל הון לא יועיל ביום עברה. אך עתה טרם הנפילה יוכל להיות החיזוק בקל ברם אחר הנפילה כמעט התקומה תהיה מן הנמנע לפרות אלפים שבויים ויהיה ח"ו

פּרץ וצווחה בישראל והשבית ממנו גואל. וגם לרבות הקהלות שנשאר אצלם מנדרם
 ומנדרבותם שעדיין לא שלחו במלואו ולא עשו כאשר נדרו כפיהם נדבה יסלקו המותר
 עתה לשלוחי דידן. ע"כ אנא כנה עורי נא התעוררי נא בעד הנפש חנינה. הלא לנו
 תעשו תשועה גדולה ובל יחסר המזג רק כמו נר מנר מדליק. וחלילה לנו לחוש על
 נפשינו למלאות רעבונינו ותאותינו. או להחזיק בתינו כספינו וזהבינו כי כבר בתינו
 משועבדים לנכרים וכספינו אפס. שבת וחדש ממנו שבת. אך איך לא נחוס על בתי
 כנסיות וגמולי חלב ועתיקי שריים. ופשיטא על בית הזינים. לקדושים הקבורים וכאו
 למקום קדוש יהלכו וישתבחו בארץ גאוני ארץ וגדולי ישראל. או לנו אם נשא על
 שפתינו. מה יעשה בה חיו. ואם נאמר דברים רעים כאלה המהירדים את הלככות רק
 ההכרח לא יגונה וצריכין להודיע צערינו לרבים כדי להפקיע עצמנו מדברות אלה כי
 לא נוכל לעשות יותר ממה שעשינו. לכן ידעו ויבינו כולם כי עשינו המוטל עלינו
 וכל מגמתינו ושימת נפשינו בכפינו להציל עוללינו וטפינו מדברים שאסור להזכירם
 ובטוחים אנחנו שכל השומע לא יחדל מפתח ידו לאל עליון. וכל הקורא דברינו אלה
 יכנסו באזניו ומקרובים יושמע להחוקים בני ארץ אטליא הקבצו ושמעו בני יעקב
 כולכם כמונו כמוכם. אל תמנעו הטוב בכל מקום אשר תדרוך כף רגל משלוחי עמינו
 להם יהיו לרצון הן בדיבור. להשתדל כתבים כפי אשר שמנו בפייהם הן במעשה
 צדקה שלום דרך כלל היו עם פיפיות שלוחי עם בית ישראל הורום מה יאמרו הבינום
 מה שידברו השיבום מה שישאלו. והנה שלוחי דידן שילוחי מצוה באמונה הם
 עושין וכדי להפקיע עצמן מלוות שפתים ולקיים והייתם נקיי כפיים בקשאתם מכל
 נודרים ונודבים שירשימו בכתב ידם על הפנקס שתחת ידם כפי מסת נדבת ידם. ובוה
 יהיו נקיים מאלהים ואדם. ובאשר שכהיום רבו המתפרצים המכזבים ומחששים עצמם
 תמימים וישרים עושים מעשה זרע מרע דובר פיהם שהם משולחים ומבקשים שכר
 כפה נחש לטרקים חוי דרבנן. ולא יהיה להם חסדא וחנן. לכן זאת עשינו להרפים
 הכתב הואת או להעתיק בק"ק ניקל שפורג בכתובה שיכולה לקרות במדינות אחרות.
 והם יתנו עדיהם ויצדיקו כי המה קרובים אל הגליל קהלתינו יצ"ו. ויודעים מוציאנו
 ומוביאנו. גא שיתו לב לעבוד מלך הכבוד. כי עוד חוזן למועד. אם היה תהיו לנו
 לסמך ולסעד. להחזיק כינוס הצדיקים בצוותא חד. בע"ה חיש ומהר יתוקן תקנותנו
 ויבא כמהלך רישנו כימי קדמונינו. ויעלה ויראה זרע הצדקה שזרעתם. עולם מלא
 כאלו בניתם וקיימתם. ואנחנו כפרט היוצא מן הכלל שלא על עצמינו בלבד אנו
 יוצאים כי אם על הכלל גולה כולה. להתודע ולנלות לעיני כל צדקות פורונות
 ישראל ולא יהיה שוב לפוקה ולמכשול. בדברים אשר המה חוזן מן המושכל. ויותר
 ממה שכתובים כאן כהנה וכהנה. שמנו בפי השלוחים מענה. ובטוחים אנחנו בצדקותיכם
 ובחסדיכם שכאשר יסעו בן יוחנן חן וחסד בעיניכם. ותציתו לתחנונם באוניכם. כי מן
 הנמנע לכוון בכתב. כפי רבות המחשבות בלב כי יקובלו כפי תרי תלת בדבר שפתים.
 מכתבים ונתיבות שלשים ושתיים ובוה יתרומם ויתנשא שלוחתכם. וחרוות ה' תהיה
 מעונכם. וילך לפניכם צדקתכם ויבקע כשחר אור תורתכם. ויהיו עיניכם רואות את
 מוריכם ונראה בשמחתכם. כ"ד הנשואים מיני רחם לסכול עול על שכם והעמוסים
 מיני כטן תלאות ויגונות ועיניהם מטייפן אל אזיהם כ"י למשען ולמשענות. והמקיס
 מעפר דל יחזן על הלחם. וישיב את שכותם כימי עולם וכשנים קדמוניות. ה"ה
 האלוסיס פרנסים מנהיגים ק"ק פוזנן העומדים על הפקודים עמוד העבודה עבודת

הקודש עליהם בכתף ישאו לעסוק בצרכי צבורם באמונה. בצירוף אלופי תורה חכמי בני ישיבה עם אלופים דיינים ומשמרתם להחזיק עמוד התורה. ובצירוף נבאי צדקה להחזיק עמוד גמילות חסדים לתת לכל עני ועני כדי ספוקא ושלתם כ"א טובים. ועתה שלשה אלה נפלאים ממני. עד כי ירחיב ה' גבולינו. ובצירוף יחידי יקרי הקהלה גם המה עמדו על הברכה:

ביום שבעה עשר בתמוז יהופך לנו לששון ולישמחה

תבש"רנו בשורות טובות לפ"ק.

נאום יצחק נפתלי הירץ במהור"ר יצחק אייזק זקש ז"ל.

ונאום הק' משה במהור"ר חנוך ז"ל אוירבך.

ונאום נפתלי יכונה הירץ במהור"ר דוד זצ"ל.

ונאום אלי' בן הר"ר יודא זצ"ל.

ונאום הק' שמואל זונבל בן הר"ר יצחק אייזק עלקלש זצ"ל.

ונאום (פח הניחו מקום פנוי והשם נעדר).

ונאום ישעיה ב"הקרוש הר"ר איסרל קרעסקס זצ"ל.

ונאום שמחה במהור"ר יצחק איצק יצ"ו.

ונאום יהודה ליב במהור"ר יצחק זצ"ל היילפרון.

ונאום ה' יעקב בא"א מוהר"ר מאיר זללה"ה.

ונאום יעקב משה כמ"ו מוהר"ר בנימין זצ"ל מקאליש.

ונאום מרדכי בלא"א במהור"ר שמואל זצ"ל אויערבך.

ונאום הצעיר יצחק כמ"ו הגאון המפ"ו מוה' יעקב זצ"ל.

ונאום הצעיר פנחס בהר"ר אברהם יעקב זצ"ל.

ונאום הצעיר מנחם בא"א מ"ו מו' שלמה זלמן זצ"ל אוירבך.

ונאום הק' משה מאיר בהר"ר יצחק אייזק כ"ץ ז"ל.

ונאום הק' יואל במהור"ר יצחק ז"ל לה"ה.

ונאום יוסף בלא"א מוהר"ר יעקב משה נר"ו.

ונאום ברוך במהור"ר מנחם מאניש כ"ץ ז"ל לה"ה.

ונאום הק' מרדכי דעסא.

ונאום אברהם במהור"ר אליעזר זצ"ל.

ונאום מאיר בלא"א כמר יקואל לאזיל אויערבך.

ונאום הק' מאיר במהור"ר דוב בער זצ"ל לה"ה ניימרק.

ונאום דוד במהור"ר דוב בער ניימרק זצ"ל לה"ה.

ונאום משולם פייבש בן הר"ר יצחק צורף זצ"ל.

ונאום נתן נטע במהור"ר יצחק אייזק זצ"ל.

ונאום זאב וואלף בהר"ר יצחק אייזק ז"ל.

ונאום עוזיאל בהק' הר"ר יוסף ז"ל.

ונאום אברהם במהור"ר פייבל מן ז"ל.

ונאום שמואל במהור"ר פייבש ז"ל פקישור.

ונאום אברם במהור"ר נתן סג"ל.

ונאום יאקב בן מהור"ר איצק היילפרון.

חזרתני על כל המקראו אשר קרו לקהלה הקדושה המפורסמת הנ"ל המה ספורו במכתב הלז הנה בכלום ידענא וקשיט מיליהן ולית ביה מלה חד דכדיב עיני ישראל שיתו לבכם וקראו את כל הכתוב ואל ידמו בעיניהם אשתרובב לשונם לשפת יתר כי מרוב מרות לבם שיחתם ויתר מה שכתוב כאן יגידו לכם דבר אמת הני תרי כמאה עדים נאמני לשולחי ה' התורני מובהקים ושלימי ביראה ששלימי דבריהם יערב נא שיחת' לפניכם. ותחזיקו אותם במעוזכם. או ברכת ה' לכם יספן. טבותא מלא חפן יתיו דגן ויפרחו כספן. דברי השח ונמוך שפל ברוך בענדיש וויול חונה פה ברעסלא ואנפי יום ג' י"ב אלול תק"ב לפ"ק.

דברי ראשי הקהל ודיינים דק"ק ניקל שפורג.

ראה ראינו בהשקפה והבוטה כמדקרות חרב ספיות דא עקתא וצרה אל צרה נגשת אין הנשה אלא תפילה ותחינה ובקשה שבקשו המנהיגים המפורסמים דק"ק פוזנן במדינת פולין גדול מהפולין ולפנים פנים וועפות אפי רברבי ואפי זוטרי ועיר שם שמות בארץ שממה ואליא נפל כפומייהו דרבנים מופלגים דק"ק הנ"ל עיר מלאה חכמים גדולים חקרי לב ואשר לפנים בישראל היתה זאת העיר ואם בישראל כלילת יופי משוש כל הארץ ועתה נהפכת בעויה כסרום ועמורה דימו קרן הפוך בה כרכא דכולי ב"י וקרן אופל וחשכה ואימה גדולה נפלה עליהם ודומי דמתא זה כמה שנים שהיו במהפכה גדולה שבקשו לעשות תל עולם הקהילה הקדושה הנזכר למעלה להביא אל נדנה דיני נפשות אביונים והמושל בעליונים ותחתונים שמע קול תחנונם והעתיר לרננם הפר עצת הקמים עליהם וכיטל רצונם תחת שהיה עת צרה ליעקב לישראל מה פעל אל שנצלו ממות לחיים וממונם אכר שהוכרחו לפדות עצמם בתשלומי כפל וארבע וחמשה ורבית אוכלת בהן מהסך עצום ורב וכאשר ראינו מגילת קינות מגילה עפה ביד הגהו שלוחי דרחמנא ה"ה מהר"ר זלמן דיין והרבני מהר"ר משה נ"ר שנבחרו מהקהלה כמות שהיא עניים המה באותה שעה ומבקשים רחמים וחנינא ורב חסדא שיהיה להם שארית בארץ הן ע"י השתדלות בעיר רומא כאשר מבואר לעיל הן לעשות להם סיוע שיש בו ממש כל א' וא' ככרכתו אשר ברכו ה' כדי להחזיר העטרה ליושנה עישור ועיטוף סופרים שיצאו חפשי כפלונג שיצא נקי מנכסיו שכבר הוציאו את כל אשר להם ורכוש כל חמדה הוציאו. הכל בנתינות הריבית של החובות בכמה שנים שעברו והנה באשר שמוכרחים לשלוח האיגרת הלז למדינת רחוקים לאטליא אשר לא ישמעו לשונינו וכתיבה בנופן שלנו ובגלל הדבר הזה היה ההכרח להעתיק האגרת הלז ככתיבה תמה וכאותיות של רש"י שידוע ומפורסם לכל בני עמינו וכמבואר שבקשו הק"ק הנ"ל מאתנו לעשות כזאת ולהמליץ בעדם באשר שאנחנו קרובים אל הכלל וסמוכים למדינת אשכנז שהקצינים מכירים חתימות ידינו בטביעות עין והם יעידון ויגידון אנדה המושכות לבם של שארי קצינים וגבירים ונדיבים במדינות אחרים כתב ידינו הוא זה להם לישועה ולעזור במנה יפה ושארי טובות אל ימנעו מהם כל מילי מישיב כ"ו המלצנו בשפה ברורה בשביל הקהלה הקדושה המפוארה ותברכו מהבורא גבור בגבורה עד יקבץ שם סוורה כ"ד המעתירים כעתירה ראשי וטובי והפ' דק"ק ניקלשפוריג המצפים לתשועת ה' במהרה

היום יום הוי תשרי תנחמ"ה העירה לפיך וליתר תוקף הניחו ע"ז חותם דה"ה קהל
פה הבירה.

הק' אברהם יששכר בער צורף. הק' ישעיה אוישפין.
הק' משלם זלמן פ"ה הק' אריה ליב אבלין

בדיוות שהקצין הראש הקהל פה לא היה בכיתו בשעת החתימות מה"ה רו"ט יצ"ו
ולע"ע כשבא לביתו הסכים עמהם מה שעשו עשו דשפיר עכדו ובשביל זה
נעשה מדור בפני עצמו לפי כבודו במקומו האדם מכבד את המקום הניחו לו להתגדר
גדר מכאן נמצא מקום מוכן בהכנה דרבא ויבא על החתום
היום יום ג' י"א תשרי תק"ג לפ"ק. הק' יהודא ליב מרגליות יפה.

אלה דברי מעלת רבני ישיבה דויניציאה יצ"ו.

אלה שני בני היצה"ר שלוחי דרחמנא צופ"ים מן הרמתי"ם מפיהם יוצאו מילין
הבאים מקירות לבם להוציא לאור משפט אנשי קהלתם כשמש בצהרים,
מעידים ומגידים דברים קשים כנידים אשר כל שומעם תצילנה שתי אזנים, רעות
רבות וצרות שנעשו צרות זו לזו ד"ם ואש ומים הרבים נפתחו ארובות השמים, תחת
שלש רגזה ארץ רחבת ידים, עיר ואם בישראל פונוא יע"א מארבעה המה קתני
ארץ במדינות פולין ויקרא שמה אב"ל מצר"ים ככתוב במגילת קינות הלא יעידו
עליהם עדים נאמנים אורם יאיר כאור שבעתים וגם כי באמת אין אנו מכירים החתימות
בטבעות עינים, לקיים באשרתא אחתימת ידם בלוחותים, מ"מ כיון שמקהל קדוש
ניקילשפורג' וקציני וויני"א יע"א שלמים וכן רבים ממחולת מחנים, מדברים בעדם
לנוכח ושלא לנוכח וזכותם יגן בעדם מנה אחת אפים, ובפרט שני צנתרות הזהב
טהור זהב פרויים, מעלת הרב ר' חיים כהן מניקילשפורג' ומע' הרב ר' מרדכי יפה
מוויינא שניהם כא' טובים מאד כפלי כפלים המה היו במוריד"י אור יקרות לנבירי
עירנו האגרות לקומי אורות מלא חפנים, עשינו כל מאמצי כחנו להמציאה תעלה
בעידניה בסיוע שיש בו ממש לעשות משפט לעשוקים והיינו להם לעינים, ועתה
עליכם המצוה הוואת הכהנים משרתי אלדינו יאמר לכם נשא לבכנו אל כפים, עשו
והצליחו כפי מסת ידכם וברכת ה' אליכם ונח החלש יאמר גבור אני ליתן ולחזור
וליתן בשתי ידים, לרחם ענומים ולנחם אבלים אשר דמעתם על לחיים, כי בגלל
הדבר הזה יברך אתכם ה' אלדיכם ויאר לכם אפים, תזכו ותראו בביאת הגואל ובבנין
ירושלים אכ"י. נאם ועירא דמן חברי"א החותם פה וניציאה בשם מעלת רבני
הישיבה האל ית' יר"ה בס' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצר"ים שנת כי טוב ה'
לעולם הסרו ועד דור ודור אמונתו.

יזחק בכ"ר אשר פאציפיקו.

מי ראה עריצי עליונים למעלה יוצאים בחותם צ"ר ומ"ר צופ"ים למרחוק, יתנו עדיהן
בצד א"ש ת"ם, ניצדקו צדוק הדין דינא רבה דאקליווה זרים לרכייהו בנורא,
ותצא האש ותאכל את העולה דלגבוה סלקא, ואת השלימים שלימי צבור שלחו
באש כבוד קדשם יקד יקוד כיקוד אש כשריפת בני אהרן ממש, ומי ישמע ולא
יתמה וידמע ויבכה על השריפה כיום שריפת בית אלהינו זאת ועוד אחרת עושות
נסות דמעו על כל שנים, וכאפוקי שפה על פה ולבם יקרעו, על מעט מקדש אלו
בתי כנסיות אשר יומם ולילה תמיד לא יפתחו, ואין יוצא ובא כאנשים להתפלל,

ואין הם יכולים לצאת ידי חובתם, שכשביל חובתם תמידין כסדרן ומוספין שלא כהלכתן, והנושה בא לקחת אלה פקודי המשכן שנתמשכנו בעונותינו, והשלישית מכרעת ויהי מכת דם ככל הארץ מצירי"ם צרה שאין כיוצא בה, ובקלקלה התחילו מן הקטן מילדי יספיקו חבל בחבל כחבלי יולדה צרה כמבכירה עד הצעירה, ואם כן גדול צער העבור עברה ועם וצרה צוררים הם לכם בנבליהם אשר נכלו נכלים וערמומיות, עד כי נשארו ערומים, ובמותב תלתא כחדא הויא חוקה רעועה רוע התרועעה הארץ פור התפוררה מוט התמוטטה ומטה ידם, ומטה לחם שבר, ויאכל כל עצב בארצם, ומשנה שברון שברם קול שברים דגנוחי גנח ויילולי ייליל, בבקר מי יתן ערב יוצא אחר חתום שטרות, וכערב מי יתן בקר לבקר הפנקס ולשלם נדרינו וחובותינו, ומפני זה נדחו קדשים אלו ממחיצתן רמנים להיות חוזר ה"ה מעלות הרבנים שלוחי דרחמנא שניהם כאחד רועי"ם ונאמנים בשליחותם, כאשר עליהם יעידון ויגידון פיהם של שועי ארץ עיר ואם בישראל וינא יע"א ואציליה, וגם פי כתבם שטרא דמוכי לבי תרי, ומלבד זה כי האי אמת אמת תפסיה להאי הדר זקנים הראויים לאתפסים בעון דרא והעיר שושין ששונים כתובה מ"ר באהלות וגופי תורה נכוכה, והמורי"ם נכוכי"ם בארץ המה, וכבר בת קול יוצאת מהר חורב מעלבונה של תורה מבחין, נעתרנו לקול המולה ופתוח פתחנו ברחבת ידים, ובאנו לקמצים בהקומץ רבה, במנחה ההולכת לפני שועי הארץ ואצילי עיר פוזנא יע"א מנחה גדולה שמנים פלוריני אלימני, דהיינו לפרין ארבע מאות ועשרים מטבע ויניציאה יע"א, זו היא אחד מן המקומות שהמעט עיר קטנה ואנשים בה מעט יחזיקו את המרובה, בתשלומי כפל ממיט"ב הארץ, ואשרי הדור שהקטנים כמונו במניין וכמספר נשמעים לגדולים עיירות וכרכים, בתכריכי שטרות שום, ואגרות מוזן, דבונותא תליא מיילתא כל מילה ומילה בסלע צורי של מדינה כדינה של תורה וכהלכת גוררין דקנו בהלוך ד' אמות של הלכה והליכה הולכי תמים ופועלי צדק כ"ד הצעיר וזעיר נותב וחותם בדמע פה גוריציאה יום א' סדר כי פי המדבר אליכם, שנת תק"ג: לפ"ק.

יעקב חי מנשה חפ"ן זצוק"ל.

העושה שלום במרומו הוא יעשה שלום על קהל ישראל.

הראשים הקצינים המנהיגים ק"ק . . . יצ"ו.

באשר שבתחילה עלה במחשבת ראשי קהילתנו יצ"ו להדפיס כל דברי האגרת הזאת אך לא יעשה כן במקומות שעברנו (מק"ק פוזנא) עד ק"ק (ניקלש פוריג) ובק"ק נ"ש אשר דברו להעתיק מכתבינו להלין כתבא למקרי בכל מדינה ומדינה גם בעיר המלוכה (ווינא) אף ידם תכון עמנו ידי אנשים רחמנים הנכירים הנגידים יקרי יראים שלמים ויושר יליצו בעדינו בכתבים מליצות לכאן ק"ק המהולל והמפוארה (ק"ק ויניציאה) להגביר הנגיד האדיר המהולל בפי ישרים יתהלל (כבוד ר' שלמה ראקח) גר"ו גם לשאר קהילות תהילות ישראל שבארץ אטליא יצ"ו ונתגלגל זכות על ידי זכאי כמותם (שהראשי ישיבה הרבנים המאורות הגדולים דכאן ק"ק ויניציאה) ידברו טוב עלינו במכתבם הקודש כאשר עיניכם לנכח יביטו לכן כשבאו לכאן ק"ק הני"ל חזרנו על הראשונות להדפיסו מכמה מעמים נכונים וכדי שלא תיפוק מיני' חורבא מפני חשד המוזיקין ומפולת כי יפול לא יוסל ואשר תאבד ממנו

ומצא דאתי לידי זרים אחד מן הכתבים הגדפסים הנ"ל פן יאמר עלי נאמר המקרא הזה אני אני הוא הצעיר המשתלח לכן מקום הנחנו להתגרר בו שם הקהלה לאתר דמשתלח אגרת הזאת באופן שנכתב בכתב יד שם העיר ולא יהיה תועלת בהאגרת הזאת כי אם בהק"ק אשר שמה חקוקה ולא יהיה שוב למכשול ולפוקה כ"ד המדברים בצדקה רב להושיע לקהלתם יצ"ו ומעתירים כהנהו שלוחי דרחמנא דק"ק פונא יצ"ו.

שלמה זלמן מעריץ בך מפוזנן. משה בהר"י קאליש מפוזנן.

Nella Stamparia Veudramina. Con Licenza de Superiori.

זה קו"ל הר"ם ריש כל מאורעיים קו"ל דברים הרעים וקול הסוה"ר נשמע בארצנו אל הכבוד הרעים ולשמע און דאבה נפשינו ועיננו בכביה נעים על אחינו שבעיר המעטירה פונא המדוכאים המנוגעים נהפכו עליהם צירים וחבלים ציר"י הרם צייר של פנעים נבירה לוקה וסופגת את הארבעים ורמי הקומה גדועים שבר על סב"ר פושעים ורמן טעו"ן שהי"ה על ב"ו הבריי"ם כדו מלבם הבל מעשה תעותים ועדיין לא נמחית אר"ן הטועים שמועה שמענו שמועה מרחוק וגם עתה דברי חכמים ביח"ד נשמעים קול שני רעים תרי מלכי תרי אפרכי אנשים חכמים וידועים צירים נאמנים ציר"י הרם דשלחו מד"ם והולכים ונוסעים ואנחנו אלה פה היום כולנו חיים כולנו יודעים כי דמן טעון הרב"ה מתנות כל הון יקר ונעים אף הוא היודע ועד תמים דעים כמה חיובו מאי ניהו הוצאות מוטלים עלינו מפה ומפה מעשי ידינו תבועי"ם ואין הקמצים משביעים וכל הרברים יגעים והמה המונעים אשר כעת מונעים מביא בדמיי"ם מרובים ותתם הזהב נביא כסף בפחות שבלשונות כסף וזוין וכסף סלעים דאינין שבעה עשר פלורינו כמנין טו"ב אשר היו מלבד שאר ההוצאות מרובות שעשינו מאתו עמוסי התלאות ליד מעי השלוחים הי"ו נר"ו נמסרים ונפרעים ואם מעט בר בי רב כדטעים אין מעיינים במקום שמכריעים ויוף להם ה' כהנה וכהנה ויסתירם מסוד מרעים וממכון שבתו ישניה ממעל לוי רקיעים ואשר יאמר היום בהר ה' יראה ויעלו מושיעים אכי"ר נאם המדבר בצדקה פה אליסנדריא יע"א.

יום ה' בשבת לס' כי לך אתננה שנת התק"ה.

הצעיר אליהו בן לא"א במהר"ר רפאל שלמה לוי זצוק"ל.